

Posudek oponenta rigorosní práce

Jméno autorky rigorosní práce: Mgr. Lucie Bělohradská

Téma a rozsah práce: Trestní řízení před samosoudcem (157 stran)

Datum uzavření práce: 26.1.2017

Autorka si pro svou práci zvolila téma trestního řízení před samosoudcem. Ačkoliv se jedná o téma již tradiční, když tento typ zvláštního způsobu řízení byl (znovu)zaveden bezmála před 50 lety, nejedná se o téma neaktuální, ba naopak. Zejména v souvislosti s přípravou nového trestního řádu se stále častěji objevují polemiky nad tím, zda má být posilována rozhodovací činnost samosoudců či zda naopak nerozšířit okruh senátních věcí, popř. jakou konkrétní podobu má mít např. trestní příkaz. Na tomto podkladě se tak otevírá dostatečný prostor pro originální zpracování tématu.

Autorka v rigorosní práci prokázala ještě dostatečné teoretické znalosti, a to zejména z trestního práva procesního, nutné k zvládnutí jejího tématu. Uchazečka prokázala ještě dostatečnou orientaci v odpovídajících materiálech a dokázala oddělit pro její práci podstatné zdroje od těch nepodstatných, byť zejména v kapitole pojednávající o historii samosoudcovského rozhodování původní prameny nalézt nedokázala (nebo jen minimálně) a místo toho za svůj zdroj použila i diplomové a rigorosní práce jiných studentů, což není příliš vhodný zdroj pro rigorosní práci. Při vytváření své práce autorka používala standardních vědeckých metod typických pro danou problematiku, zejména analýzu textů a jejich komparaci.

Autorka si v úvodu vytyčila za cíl (byť sama autorka o cílech práce nehovoří) popsat samotné řízení před samosoudcem, předložit komparaci řízení před samosoudcem na Slovensku a v Anglii a Walesu, nastínit historický vývoj a předložit návrhy de lege ferenda. Takto široce definovaného úkolu se chopila s ohledem na charakter práce (až na níže uvedené výhrady) na hranici dostatečnosti a je možné konstatovat, že ve své práci stanovených cílů dosáhla samostatně a způsobem, který hraničně odpovídá alespoň minimálním požadavkům na obdobný druh prací.

Předložená práce splňuje po formální stránce všechny požadavky. Celkově i s přílohami je vypracována na 157 stranách, přičemž vlastní text včetně úvodu a závěru obsahuje 133 stran. Nechybí resumé v anglickém jazyce, abstrakt v českém a anglickém jazyce i seznam klíčových slov. Text sám je přehledně strukturován do 10 kapitol, které jsou vzhledem k netradičnímu (a poněkud nevhodnému) očíslování úvodu a závěru jako samostatných kapitol očíslovány pod č. 2 – 11 a které se dále člení na jednotlivé podkapitoly. První kapitola (pod číslem 2) obsahuje historický exkurs do problematiky právní úpravy samosoudce v trestním právu procesním, resp. spíše pokus o něj, neboť zejména do roku 1945 se autorka samotnému trestnímu řízení před samosoudcem věnuje jen opravdu poskrovnu, což vyplývá právě z výše uvedené nedostatečnosti ohledně původních pramenů práce. Následuje kapitola o odklonech a zvláštních způsobech řízení. Těžiště práce je umístěno do třetí (označené č. 4), čtvrté (označené č. 5) a šesté kapitoly (označené č. 7) pojednávajících o samotném institutu řízení před samosoudcem, jeho odchylkách a o zjednodušeném řízení před samosoudcem, do nichž je „vklíněna“ samostatná kapitola o zkráceném přípravném řízení (označená č. 6). Následuje krátká kapitola o postupu samosoudce dle § 314c tr. řádu (označená č. 8), která však mohla být zařazena do některé z předchozích kapitol. Dále se uchazečka relativně

podrobně věnuje problematice trestního příkazu (kapitola označená č. 9). V předposlední kapitole (označená č. 10) pak autorka představuje slovenskou úpravu trestního řízení před samosoudcem a v krátkosti se věnuje i organizaci soudů v Anglii a Walesu, přičemž zahraniční úpravy srovnává s úpravou naší. Závěrem uchazečka předložila čtenáři několik svých úvah de lege ferenda (kapitola označená č. 11). Autorka tak pro svou práci sice zvolila celkem logickou strukturu, která čtenáři pomáhá v orientaci v práci, ovšem až příliš se věnovala institutům, které se zvoleným tématem souvisí jen velmi okrajově, nebo vůbec. To platí zejména o kapitolách označených č. 3 a 6, když tyto se tématu vůbec netýkaly, vyjma skutečnosti, že o některém z odklonů může rozhodovat i samosoudce a že zjednodušené řízení před samosoudcem na zkrácené přípravné řízení navazuje. V případě výkladu o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání pak jde o výklad zcela mimo téma. I v ostatních kapitolách pak čtenář nalezne informace, které se autorkou zvoleného tématu netýkají. Předložená práce proto působí až zbytněným dojmem. Autorka při svém výkladu postupuje od obecného ke konkrétnímu, což napomáhá lepšímu pochopení ze strany čtenáře.

Autorka s ohledem na zvolené téma zvolila sice dostatečný, ne vždy však reprezentativní okruh pramenů (zejména co se týče historického exkursu, jak již bylo zmíněno výše). Kladně lze hodnotit, že se mezi prameny nacházejí i ty ze zahraniční provenience, slovenské v to nepočítaje.

Autorka správně v práci rozlišuje mezi citací a parafrází, i když autorka zjevně upřednostňuje doslovné citace od parafrází. Správně však necituje internetové zdroje, u nichž neuvádí také datum zobrazení, což je u tohoto poměrně nestálého druhu informačního zdroje nezbytné pro jeho identifikaci. Autorka v práci využívá citační zkratky „tamtéž“. Přehlednosti odkazů na prameny práce by rovněž prospělo využívání ještě citační zkratky „op.cit.“, resp. „cit. dílo“.

Hloubka autorkou provedené analýzy problematiky trestního řízení před samosoudcem je ještě dostatečná, některé kapitoly (a problémy) by si však zasloužily větší pozornost – to platí zejména o historickém exkursu (jak zmíněno výše) – a to na úkor některých kapitol, které by v práci být vůbec nemusely či by k tomu stačila krátká podkapitola (viz kapitola o zkráceném přípravném řízení). Stylistická úroveň práce je průměrná; některé věty jsou poněkud kostrbaté, takže ve výsledku ani nedávají příliš smysl (např. hned v úvodu str. 11 první odstavec a věta „V závěru rigorózní práce...“, která nemá přísudek). Práce netrpí velkým množstvím gramatických chyb, ty autorka činí zejména v psaní čárek ve větách jednoduchých i v souvětích (někdy autorka čárku píše nadbytečně, na jiných zase čárka chybí).

Dalším dílčím nedostatkem práce je absence hlubších autorčiných vlastních úvah a reflexí ohledně s tématem souvisejících problémů. Autorka totiž vždy přednese názor odborníků, málokdy však projeví názor svůj ani nepodrobuje přejímaný text či názor kritice; stejně jako příliš neporovnává názory cizích autorů navzájem. Práce tak má zjevně kompilační charakter, což je patrné již na první pohled, neboť autorka nadměrně doslovně cituje, což je v textu vyznačeno kurzívou. Reflexe autorčiných úvah se v práci neobjevují často, byť tam lze nalézt např. některé autorčiny úvahy de lege ferenda.

Oponent má nad rámec výše uvedeného k předložené práci tyto konkrétní poznámky a připomínky:

- Podle oponenta opravdu není vhodné do úvodu práce psát, že tato obsahuje seznam pramenů, resumé a seznam klíčových slov a že se jedná o „konečnou tečku za celou rigorózní prací“.
- Oponentovi není zcela jasné, co míní autorka označením „v buržoazních státech“ na str. 15 a 16. Pokud autorka čerpala z nějakého pramenu z doby socialismu, měla by tyto parafrázovat neutrálním jazykem a nikoliv v textu nechávat dobově poplatná označení.

- V kapitole o historickém kontextu se autorka řízením před samosoudcem do roku 1918 a v době protektorátu vůbec nezabývá, první ucelenější zmínky lze nalézt až na str. 17, kdy autorka čerpala ohledně justice v době tzv. První republiky z příručky Bendy. I v následujícím výkladu o historickém vývoji (tj. po druhé světové válce do současnosti) se autorka často věnuje vývoji nesouvisejících nebo jen velmi málo souvisejících institutů (zavedení dohody o vině a trestu, zkráceného přípravného řízení...).
- Na str. 52 poslední věta nedává gramaticky smysl, neboť postrádá přísudek, takže není dokončena věta hlavní v souvětí.
- Oponent zcela nerozumí autorce v její závěrečné úvaze na str. 55, jak by novelizace ustanovení § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim mělo přinést v praxi zlepšení v ukládání trestů právnickým osobám trestním příkazem.
- Kapitola č. 5 o odchylkách by měla být rozhodně delší než na jednu stránku, nebo tento text měl být včleněn do jiné kapitoly.
- Kompilační charakter práce je akcentován v kapitolách č. 7 a 8, které až příliš přejímají komentář prof. Šámala a kol.
- Str. 73 – věta „Ve většině případů je pak rozhodnutí ve formě usnesení.“ nedává smysl.
- Na str. 85 autorka zjevně nepostřehla, že legislativní chybou v trestním řádu zůstal pojem „způsobivosti k právním úkonům“, ačkoliv nový občanský zákoník s účinností od 1.1.2014 tento pojem nahradil pojmem „svéprávnost“. Byť k nápravě a novelizaci trestního řádu došlo až v době po odevzdání práce autorkou, měla si uvedené rozdílnosti autorka všimnout a poukázat na ni.
- Na str. 94 v poznámce č. 261 špatně čtenáři vysvětluje „devolutivní“ účinek opravného prostředku, neboť se opravdu nejedná o „odkládací“ účinek.
- Na str. 101 vypadla z označení zákona č. 141/1961 Sb. číslice 1 na jeho začátku.
- Na str. 104 - 107 je opět výklad o podmíněném zastavení trestního stíhání opět nadbytečný. Podobně je tomu pak na str. 108 – 109 ohledně smíru, str. 110 – 112 ohledně dohody o vině a trestu a str. 112 - 114 ohledně přípravného řízení a zkráceného vyšetřování.
- Na str. 115 autorka uvádí, že: „V tomto případě je třeba vyřešit otázku zákonného soudce.“, ale neuvádí už, jak.
- Oponentovi se zařazení komparace s anglickou úpravou nejeví vhodná už jen pro zcela jiný systém soudnictví, takže výsledek takové komparace nemůže být příliš prospěšný. K tomu dospívá ostatně i autorka. Vhodné by proto bylo zahrnout komparaci s jinou evropskou zemí s kontinentálním systémem práva.
- Na str. 135 autorka na jedné straně uvádí, že by stálo za úvahu zúžit okruh trestných činů, u kterých je možné rozhodnout trestním příkazem, posléze však uvádí, že by stávající stav měl zůstat, neuvádí však proč.
- Na str. 136 autorka uvádí, že v případě trestního příkazu musí být u trestního příkazu vždy vysloven trest. To však není pravdou, pokud trestním příkazem dojde k upuštění od uložení souhrnného trestu.

Výše uvedená pochybení a připomínky výrazně snižují hodnotu předložené práce do pásma podprůměru. Přesto nelze autorce upřít snahu a poctivou práci, které vedly ještě k hraničně dostačujícímu výsledku.

Z toho důvodu ještě doporučuji předloženou práci k obhajobě, při té ovšem bude muset uchazečka přesvědčit komisi o tom, že se v problematice jí zvoleného tématu dobře orientuje.

Při ústní obhajobě by uchazečka měla zodpovědět tyto otázky:

- 1.) Autorka v úvahách de lege ferenda (a v podstatě v celé práci) nezvažuje otázku rozhodování samosoudcem ve věcech, kde v prvním stupni rozhoduje krajský soud o trestných činech, jejichž horní hranice trestní sazby nepřesahuje 5 let. Jaký je názor autorky? Umožňuje stávající právní úprava rozhodování samosoudců na krajských soudech? Měli by samosoudci na krajských soudech rozhodovat do budoucna?
- 2.) Autorka se v práci celkem kladně vyjadřuje k novelizaci trestního řádu, která stanoví samosoudci povinnost vyžádat zprávu Probační a mediační služby ČR před uložením trestu obecně prospěšných prací nebo domácího vězení trestním příkazem. To však, bráno do důsledku, znemožňuje samosoudci uložit tento trest trestním příkazem v případě zadrženého podezřelého. Proč? Jak se uchazečka k tomuto problému staví?

V Praze dne: 27.8.2017

JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.
oponent rigorosní práce